

การพัฒนาทักษะอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อแก้ไขปัญหา ความยากจนด้านรายได้: กรณีอำเภอพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร

Development of vocational skills and community-based innovation to solve
income poverty problems: The case study of Phon Na Kaeo District,
Sakon Nakhon Province

ละมัย ร่มเย็น¹ สัญญาสรณ์ สวัสดิ์โสง^{2*} พิศดาร แสนชาติ² นวรัตน์ เมืองเส้น³
เนธิชัย ธานะราช¹ และ ปาวารินทร์ สวัสดิ์โสง⁴

Lamai Romyen¹, Sanyasorn Swasthaisong^{2*}, Pissadarn Saenchat², Nawarat Muanglen³
Nathichai Thanaraj¹ and Pawarin Sawasthaisong⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ อาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน และแนวทางการดำเนินการเพื่อแก้ไข
ปัญหาความยากจนในพื้นที่อำเภอพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 7 ราย ใช้การเลือกแบบ
บอกต่อ และสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ราย ใช้การเลือกแบบเจาะจงจากภาคส่วนต่าง ๆ ประกอบด้วย ภาคการศึกษา
ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ วิเคราะห์ข้อมูลใช้การ
วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาหลักของกลุ่มเป้าหมาย คือ รายได้ไม่แน่นอน บ้านทรุดโทรม ความต้องการ คือ รายได้ที่
แน่นอน ที่อยู่อาศัยที่ดี สุขภาพที่ดี การศึกษา สวัสดิการ เลี้ยงไก่ไข่ และปลูกพืชสมุนไพร อาชีพและนวัตกรรมที่เหมาะสม ได้แก่
การเกษตรแบบผสมผสาน เช่น การปลูกสมุนไพร การเลี้ยงไก่ไข่ และการแปรรูปข้าว เป็นต้น ผลการนำนวัตกรรมและอาชีพที่เหมาะสม
ไปใช้ พบว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถลดรายจ่ายครัวเรือน เพิ่มรายได้ และสร้างอาชีพทางเลือกได้ ทั้งนี้ การบริหารจัดการแบบประสาน
ความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจน
แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ พัฒนาโมเดลที่เหมาะสม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย สนับสนุน

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Faculty of Humanity and Social Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ Faculty of Agricultural Technology, Sakon Nakhon Rajabhat University

⁴ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก

⁴ Faculty of Business Administration, Kirk University

* Corresponding author. E-mail: sanyasorn@snru.ac.th

เงินทุน ความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากร พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล ขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาสุขภาพ การศึกษา ส่งเสริมความเข้มแข็งของจิตใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ กลุ่มเป้าหมายมีการลดรายจ่ายในครัวเรือน มีรายได้เพิ่มขึ้น และคุณภาพชีวิตดีขึ้น

คำสำคัญ: ทักษะอาชีพ นวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ความยากจนด้านรายได้

Abstract

This research aims to study problems, needs, careers, community-based innovations, and guidelines for implementing solutions to poverty problems in Phon Na Kaeo District Sakon Nakhon Province. It is qualitative research using in-depth interviews. There were 7 target groups and 12 experts focus group discussions from various sectors, including academia, government, private sector, and civil society. The results of the research found that the main problems of the target groups were unstable income, and run-down houses. The needs were stable income, good housing, good health, education, welfare, raising laying hens, and growing medicinal plants. Suitable careers and innovations include integrated agriculture, such as growing herbs, raising laying hens, processing rice, etc. The results of using innovations and appropriate careers show that the target group can reduce household expenses, increase income, and create alternative careers. In this regard, there is coordinated management between the educational sector, the public sector, the private sector, and civil society. It is important to solve the problem of poverty. Suggestions for solving poverty problems include: 1) developing appropriate models and promoting the participation of target groups, 2) supporting funding knowledge technology and resources to develop monitoring and evaluation systems, 3) driving economy according to the Sufficiency Economy Philosophy, 4) developing health, education, and promote strength of mind, 5) promoting the participation of all sectors with the shared goal of reducing household expenses of the poor, increasing their income, and improving their quality of life.

Keywords: vocational skill, community-based innovation, income poverty

บทนำ

ในยุคที่เศรษฐกิจและสังคมก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทักษะอาชีพและการนวัตกรรมการกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของทุก ๆ ชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีปัญหาความยากจนด้านรายได้ เพื่อการยืนยันทนในทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการทำงานที่ก้าวหน้า การพัฒนาทักษะอาชีพและการสร้างนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสและเพิ่มพูนทางเศรษฐกิจของชุมชน การพัฒนาทักษะอาชีพเป็นกระบวนการที่ไม่เพียงแต่เพิ่มความรู้และทักษะทางวิชาชีพ แต่ยังส่งผลให้บุคคลมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางอาชีพและสามารถใช้ทักษะเหล่านี้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ ในทางเดียวกัน การนวัตกรรมการเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยชุมชนที่อยู่ในสภาพยากจนด้านรายได้ให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางเศรษฐกิจ การใช้นวัตกรรมที่เน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและการสร้างองค์กรที่ยังคงรับรู้ความต้องการของชุมชนเป็นฐาน สามารถสร้างโอกาส

ในการทำงาน สร้างรายได้ และเสริมสร้างสภาพความมั่งคั่งในชุมชน นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะอาชีพในชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะและความสามารถทางอาชีพของบุคคลในชุมชน โดยการให้โอกาสและทรัพยากรที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การวิจัยที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะไม่เพียงแต่ทักษะทางวิชาชีพ แต่ยังครอบคลุมทักษะทางบุคลิกภาพและทักษะทางสังคมด้วย รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานและในชีวิตประจำวัน (Heckman, & Kautz, 2012)

อีกทั้งการนวัตกรรมทางชุมชนมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ โดย Mulgan, Tucker, Ali, & Sanders (2007) ผู้วิจัยพบว่า นวัตกรรมทางชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งหวังที่จะพัฒนาและนำเสนอแนวคิดใหม่ในระดับชุมชน โดยมุ่งเน้นการให้ผู้ที่อยู่ในชุมชนมีบทบาทและส่วนร่วมในกระบวนการสร้างนวัตกรรม นวัตกรรมทางชุมชนมักเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและความร่วมมือระหว่างชุมชนเพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาหรือสร้างโอกาสใหม่ และได้สรุปความสำคัญและศักยภาพของกระบวนการนี้ต่อการแก้ไขปัญหาทางสังคม ดังนี้ 1) นวัตกรรมทางชุมชนเป็นการมองเห็นปัญหาและโอกาส 2) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น 3) การสร้างความร่วมมือ 4) การสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชน 5) การสร้างโอกาสในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น สรุป นวัตกรรมทางชุมชนมีศักยภาพที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ โดยการให้โอกาสและทรัพยากรที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะและการทำงานที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งงานวิจัยของ Westley, Zimmerman, & Patton (2006) สรุปถึงวิธีที่นวัตกรรมสามารถนำเข้าสู่ชุมชนและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ดังนี้ 1) การมองเห็นโอกาสและทำให้เห็นค่าของนวัตกรรม 2) การสร้างความร่วมมือและส่งเสริมการสนับสนุน 3) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน 4) การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน และ 5) การสร้างความสามารถในการปรับตัว สรุปคือ การนำนวัตกรรมเข้าสู่ชุมชนมีประสิทธิภาพเมื่อมีการรับฟังและร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น และมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนา นอกจากนี้ การนำนวัตกรรมไปใช้ชุมชนต้องเป็นกระบวนการที่ได้รับการสนับสนุนและมีส่วนร่วมของชุมชนเองเพื่อให้การนำไปใช้สามารถเป็นไปได้อย่างยั่งยืน

พื้นที่อำเภอโพธาราม จังหวัดสมุทรสาคร เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ประสบปัญหาความยากจนด้านรายได้ ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ขาดแคลนทักษะอาชีพ และมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอบรมน้อย ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2564 พบว่า ครครัวเรือนในอำเภอโพธารามมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 18,983 บาท ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศไทยที่ 29,832 บาท ประชาชนในอำเภอโพธารามมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร แต่ประสบปัญหาผลผลิตล้นตลาด ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ และขาดแคลนเทคโนโลยีการผลิต ประชาชนวัยทำงานจำนวนมากต้องออกไปหางานทำในต่างจังหวัด ส่งผลต่อปัญหาสังคม เช่น เด็กกำพร้า และครอบครัวแตกแยก แนวคิดเกี่ยวกับความยากจนด้านรายได้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดจากระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและติดตามสถานะความยากจนในประเทศไทย TPMAP (Thai people map and analytics platform) หรือ TPMAP ใช้วิธีการคำนวณดัชนีความยากจนหลายมิติ (multidimensional poverty index: MPI)

ซึ่งพัฒนาโดย Oxford poverty & human development initiative และ united nation development program ซึ่ง สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้นำมาปรับใช้กับประเทศไทย งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการวัดความยากจนด้านรายได้ คือ รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมดหารด้วยจำนวนสมาชิก ซึ่งมี 3 เกณฑ์ ดังนี้ 1) คนอายุ 15 - 59 ปี มีอาชีพและรายได้ 2) คนอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอาชีพและรายได้ และ 3) รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี (Office of the National Economic and Social Development Council (NESDC), 2023)

ในพื้นที่อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี จึงเป็นบริบทพื้นที่ที่มีความท้าทายเกี่ยวกับความยากจนด้านรายได้ ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาข้อมูลหรือแนวทางที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีเอกลักษณ์ และสร้างกลไกการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงสภาพปัญหา ความต้องการนวัตกรรมและอาชีพที่ใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีอำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี 2) แนวทางในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีอำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียดของวิธีการศึกษาดังนี้ ระยะที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มคนยากจนเป้าหมายเขตพื้นที่อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 7 คน ใช้การคัดเลือกแบบ snowball technique จากกลุ่มคนยากจนเป้าหมายเขตพื้นที่อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ปรากฏในฐานข้อมูลต่าง ๆ คือ 1) ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า หรือ TPMAP 2) พัฒนาชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี 3) พัฒนาการอำเภอโพธาราม และ 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย คือ 1) มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี 2) การมีรายได้ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ 3) การมีทรัพยากรพื้นฐาน เช่น ที่ดินทำกิน เป็นต้น 4) ความพร้อมด้านร่างกาย และ 5) ความต้องการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการปกปิดข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มเป้าหมายตามเงื่อนไขของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ แต่ได้แสดงเป็นนามสมมติแทน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้วยวิธีการ IOC (index of item objective congruence) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม การวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดหลักจริยธรรมสากลในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ (Belmont report) และใช้ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล ผ่านทฤษฎีติดฐานราก (grounded theory) ยึดตามสภาพความจริงเป็นหลักตามแรงขับของข้อมูล (Creswell, 2014) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ถอดรหัสข้อมูล (coding) จัดระเบียบทางกายภาพของข้อมูลและเนื้อหาที่สำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย เรียบเรียงเป็นความเรียง จัดข้อมูลตามประเด็น กรองหาประเด็นสำคัญและ

หาความเชื่อมโยงของประเด็น กรองหาตัวแปรที่สำคัญ สร้างผังความเชื่อมโยง และหาบทสรุปรวม ส่วนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้หลักการตรวจสอบแบบสามเส้า จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นนั้น ๆ

ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ (focus group discussion) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ (ปลัดอำเภอโพธารนาก้าว เกษตรอำเภอโพธารนาก้าว พัฒนาการอำเภอโพธารนาก้าว พัฒนาการชุมชน อบต.บ้านโพ) ภาคการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร) ภาคเอกชน (ประธานสมาพันธ์จังหวัดสกลนคร และประธานวิสาหกิจชุมชนอำเภอโพธารนาก้าว) และภาคประชาสังคม (กำนันตำบลนาตงวัฒนา ผู้ใหญ่บ้านเชียงสือ)จำนวน 12 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ในฐานะเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายระยะนี้ คือ เป็นผู้กำลังปฏิบัติหน้าที่ในภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือราชการเพื่อเชิญเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่มเฉพาะ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้วยวิธีการ IOC (index of item objective congruence) การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสนทนากลุ่มเฉพาะ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ถอดรหัส และจัดระเบียบทางกายภาพของข้อมูลและเนื้อหาที่สำคัญ เรียบเรียงเป็นความเรียง และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์โดยใช้หลักการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นนั้น ๆ

ผลการศึกษา

1. สภาพปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ข้อมูลทั่วไป กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ชาย 3 คน ผู้หญิง 4 คน มีอายุอยู่ในช่วง 57-63 ปี ลักษณะรูปร่างผอม ผิวดำ ไม่สูงมาก สถานะโสด 4 คน แต่งงาน 3 คน อาชีพหลักคือเกษตรกร รับจ้างทั่วไป รายได้ไม่แน่นอน ประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน สมาชิกในครอบครัวมี 1-4 คน ที่อยู่อาศัย: บ้านไม้เก่า ๆ เพิงไม้ กระตอม สภาพทรุดโทรม หลังคามุงหญ้าคา รั้วซีเมนต์ ไม่มีไฟฟ้าใช้ 2 คน พื้นเป็นหินลูกกลิ้ง บริเวณรอบบ้านไม่มีรั้ว 3 คน มีรั้ว 2 คน มีพื้นที่ปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกต้นไม้ใหญ่ที่ให้ร่มเงา และติดตั้งโซล่าเซลล์ 1 คน พื้นที่ทำกิน 1-3 ไร่ ปลูกข้าว แต่ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภค ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ และเลี้ยงไก่ไข่ ปัญหาที่พบคือน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ภัยแล้งในช่วงฤดูแล้ง รายได้ไม่แน่นอน น้องชายคนเล็กมีสติไม่ดี (1 คน) บ้านทรุดโทรม (3 คน) 2 คนอาศัยอยู่กับน้องชาย 1 คน อาศัยอยู่กับภรรยาและหลานสาว 1 คน อาศัยอยู่คนเดียว 2 คนเคยรับจ้างทำงานก่อสร้าง 1 คนมีฝีมือด้านการติดตั้งแผงโซล่าเซลล์และทำเฟอรนิเจอร์ ดัง (Figure 1)

Figure 1 Housing status of the target group.

2. ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า โดยรวมกลุ่มเป้าหมายมีความต้องการต่าง ๆ ดังนี้ 1) ต้องการมีรายได้ที่แน่นอน 2) ต้องการมีที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้น 3) ต้องการมีสุขภาพที่ดี 4) ต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตร 5) ต้องการมีงานทำ 6) ต้องการการศึกษา 7) ต้องการมีสวัสดิการ ส่วนความต้องการด้านการประกอบอาชีพ พบว่า โดยรวม 7 คน ต้องการเลี้ยงไก่ไข่ 5 คน 2) ต้องการปลูกพืชสมุนไพร 2 คน โดยรายที่ 1, 2, 4, 5, 6 ต้องการเลี้ยงไก่ไข่ ส่วนรายที่ 3 และ 7 ต้องการปลูกพืชสมุนไพร โดยที่รายที่ 1, 2, 4, 5, 6 โดยสรุปกลุ่มเป้าหมายต้องการเลี้ยงไก่ไข่มากกว่าปลูกพืชสมุนไพร ดังตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ ดัง (Table 1)

“...อยากเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงหมู และปลูกพืชผัก แต่ถ้าให้เลือกก็คงเป็นเลี้ยงไก่ไข่ เพราะคิดว่า ตนเองกับภรรยาและลูกชายสามารถทำได้ แต่ยังไม่ค่อยมีคอกไก่...”

นายเหลือง (นามสมมติ, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2567)

“...ต้องการที่จะเลี้ยงไก่ เพื่อที่จะนำไปขายให้ร้านค้าในหมู่บ้าน และอยากได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนเพิ่มในด้าน ไก่ (50 ตัว) หัวอาหาร และเมล็ดพืช ผัก สวนครัว ชนิดต่าง ๆ...”

นางชมพู (นามสมมติ, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2567)

“...การทำการเกษตรผสมผสาน เพื่อที่จะจุนเจือครอบครัวให้มีอาชีพที่มั่นคง ลดหนี้สิน ให้ลูกชายมีอาชีพ มีรายได้ เช่น เลี้ยงไก่ไข่ ปลูกผัก เพาะพืชสมุนไพร...”

นายดำ (นามสมมติ, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2567)

“...ที่อำเภอโพธารนแก้วมีความต้องการในประเด็นเรื่องไก่ไข่ ไก่เนื้อ ปลุกเห็ด ปลุกผัก...ชาวบ้าน
 ไม่มีความรู้เรื่องไก่ไข่เลย แต่เราก็มีการอบรมให้ชาวบ้านที่ศูนย์เลี้ยงไก่โพธารนแก้ว...
 ในครัวเรือนอยากจนบางกรณี ก็นำผลผลิตให้ลูกหลานทานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเรื่องอาหาร
 เพราะไข่ 1 ใบ ที่กำลังเป็นประเด็นในโลกออนไลน์ ณ ขณะนี้ ความจริงเป็นแบบนี้จริง ๆ
 ไข่ต้ม 1 ใบ ที่ได้สามารถเป็นอาหารในครัวเรือนที่เหลือก็นำไปขาย...”

(เจตนพันธ์ นิลมงคล, สนทนากลุ่มเฉพาะ, 30 เมษายน 2566)

Table 1 Occupation demand survey results.

target group	desired occupation
1	raising laying hens
2	raising laying hens
3	growing herbs
4	raising laying hens
5	raising laying hens
6	raising laying hens
7	growing herbs

3. นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นวัตกรรมที่เหมาะสมคือ กระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ ผลการนำนวัตกรรมไปใช้ ดังนี้ 1) การสนับสนุนทรัพยากร การสนับสนุนไก่ไข่ อาหารไก่ วัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงไก่ การสนับสนุนต้นกล้าผักสวนครัว เมล็ดพันธุ์สมุนไพร การให้ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่ไข่ ปลุกผักสวนครัว ปลุกสมุนไพร 2) คุณภาพชีวิต กลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพียงพอต่อความต้องการมีสุขภาพที่ดีขึ้น มีความสุขมากขึ้น 3) ผลลัพธ์ ได้แก่ การลดรายจ่ายในครัวเรือนได้แก่ ลดการซื้อไข่ไก่ ผักสวนครัว และสมุนไพร การประหยัดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลด้วยการใช้สมุนไพร รวมถึงการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายไข่ไก่ ผักสวนครัว สมุนไพร ไม้กวาด รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ที่ 6,000 - 7,000 บาทต่อเดือน และคาดว่าจะรายได้จะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต ส่งผลให้มีอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืน อาชีพเสริมเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืน มีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น 4) การวางแผนในอนาคต กลุ่มเป้าหมายมีแผนที่จะเพิ่มจำนวนไก่ไข่ เลี้ยงสัตว์อื่น ๆ เพิ่มเติม ปลุกพืชสมุนไพร กลุ่มเป้าหมายมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ที่ยั่งยืน 5) ปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การพัฒนาโมเดลที่เหมาะสม การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 6) เงื่อนไขสำคัญ ได้แก่ การศึกษาศักยภาพ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน การส่งเสริมการตลาด เงินทุนความรู้ เทคโนโลยี การติดตามประเมินผล และการบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือ สรุปได้ว่า

นวัตกรรม คือ นวัตกรรมที่เหมาะสม คือ กระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ เกิดผลดีต่อกลุ่มเป้าหมาย สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน เพิ่มรายได้ และสร้างอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืนให้กับกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายดีขึ้น และผู้วิจัยพบว่า การดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน คือ การศึกษาศักยภาพและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน การส่งเสริมตลาดสำหรับสินค้าและบริการ นอกจากนี้ยังประเด็นที่สำคัญ คือ โมเดลที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย สนับสนุนเงินทุน ความรู้ และเทคโนโลยี พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล การบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยในพื้นที่สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอโพธาราม แก้ว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ดังข้อมูลการสัมภาษณ์ และ (Figure 2)

“...ทำให้การลดรายจ่ายครัวเรือน มีการเลี้ยงไก่ไข่ 40 ตัว และเลี้ยงไก่บ้าน ไก่ที่เลี้ยงสามารถเก็บไข่ได้วันละประมาณ 1-2 แผง ไข่บริโภคในครัวเรือน และปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง ไข่ที่เก็บได้นอกจากจะเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนเองแล้ว ยังสามารถขายได้ ในราคา 120-150 บาท/แผง...”

นายเหลื่อง (นามสมมติ, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2567)

“...ได้มีการเลี้ยงไก่และปลูกสมุนไพรที่ได้รับมาจากการสนับสนุนของโครงการทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น และมีรายได้ขึ้นโดยไข่ที่ได้จากการเลี้ยงไก่สามารถนำไปทำอาหารเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้...”

นายดำ (นามสมมติ, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2567)

Resource Support:

- Laying hens, Chicken feed Equipment
- Vegetable seedlings, Herb seeds
- Knowledge
- Financial assistance

Output

- Reduced household expenses
- Increased income
- Reduced Debts
- Sustainable career and income

Factors for success:

- Multi-sectoral collaboration
- Development of appropriate models
- Promotion of participation
- Resource support

Quality of life

- Sufficient income
- Good health
- Happiness

Future plans:

- Increase the number of laying hens
- Practice integrated farming
- Process rice
- Raise other animals

Key Conditions:

- Study potential
- Utilize community resources
- Promote markets
- Appropriate models
- Funding, Knowledge, Technology
- Collaborative Governance

Figure 2 Summary of the study of innovations to solve the problem of income poverty: Case study of Phon Na Kaeo District, Sakon Nakhon Province.

4. แนวทางการในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ควรใช้การบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่อำเภอโพธาราม จังหวัดสมุทรสาคร โดยให้ความสำคัญกับ 5 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาระบบข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน 2) บทบาทของภาคีเครือข่าย 3) การขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) กลไกการติดตามผลและดูแลผู้ยากจนเป้าหมายหลังจากได้รับความช่วยเหลือ 5) การแก้ปัญหาความยากจนในมิติอื่น ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านความเข้มแข็งของจิตใจ ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ส่วนบทบาทของแต่ละภาคส่วน ดังนี้ 1) ภาคการศึกษา: พัฒนาระบบข้อมูลและองค์ความรู้ที่ชัดเจน ทำหน้าที่เป็นวิทยาลัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ สนับสนุนการติดตามผลและดูแลผู้ยากจน 2) ภาครัฐ: กำหนดนโยบายและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจน สนับสนุนด้านความปลอดภัย มั่นคง แข็งแรง สนับสนุนด้านที่อยู่อาศัย การดูแลด้านความสงบเรียบร้อย และสุขภาพ 3) ภาคเอกชน: สนับสนุนด้านการจ้างงาน สนับสนุนด้านทรัพยากรร่วมพัฒนาโครงการต่าง ๆ 4) ภาคประชาสังคม: ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงดูแลผู้ยากจน ร่วมพัฒนาโครงการต่าง ๆ และสนับสนุนด้านจิตใจ สรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหาความยากจนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แต่ละภาคส่วนมีบทบาทสำคัญที่แตกต่างกัน การพัฒนาระบบข้อมูล กลไกการติดตามผล และโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ยากจนจะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ ดังข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ และ (Figure 3)

“...ผมคิดว่าการแก้ไขปัญหาเรื่องรายได้มันต้องมีภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วยด้วย อาจจะมีเพิ่มเวทีในส่วนของภาคีเครือข่ายเข้ามาเสริมในเรื่องข้อมูลกัน ในเรื่องการหาวิธีร่วมกัน...”

(ภาณุพงศ์ ไยสุข, สนทนากลุ่มเฉพาะ, 27 มกราคม 2567)

“...หัวใจหลักของการแก้ไขปัญหาความยากจน ผมว่าสำคัญอยู่ที่ตัวบุคคลหรือครัวเรือนนั้นด้วย... เขาอยากจนหรือเขาอยากหายจน บางครัวเรือนสำรวจปีไหนก็จนเหมือนเดิม ให้แก่เขาก็แก่ อย่างเช่น เขาได้อุปการะจากทางกรมมาสนับสนุน บางปีเขาก็ได้รับไถ่พันธุ์เนื้อ ไก่ไข่ พอได้มาตอนแรกก็เลี้ยง พอไก่โตขึ้นก็พากันต้มกินหมด...”

(จันทร์ศรี ฝาตุ้ม, สนทนากลุ่มเฉพาะ, 27 มกราคม 2567)

“...กลไกภาครัฐภาคเอกชนควรจะมีความเข้มแข็งในเรื่องของการติดตาม ดูแล ว่าสิ่งที่เราทำในระยะแรกผลเป็นยังไงแล้วมันมีจุดที่ควรปรับแก้หรือไม่ ดังนั้นตัวของมหาวิทยาลัยเองก็ควรทำในลักษณะมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ระบบข้อมูลที่ชัดเจน มีองค์ความรู้ที่สามารถเอาไปปลุกปั้นหรือใช้ได้ ทางพื้นที่ควรทำอย่างต่อเนื่อง...”

(กตัญญู แก้วหานาม, สนทนากลุ่มเฉพาะ, 27 มกราคม 2567)

“...ภาครัฐเราก็จะดูในส่วนของเรื่องความปลอดภัย มันคง แข็งแรง เรื่องของบ้านของผู้อยู่อาศัยของผู้ยากไร้ กลุ่มเหล่านี้ บริการร่วมกับกลุ่มเครือข่าย มีแหล่งทุนจาก อบต. บ้าง การดูแลด้านความสงบเรียบร้อย และสุขภาพ ที่จะมาช่วยแก้ปัญหาความยากจนในมิติอื่น ๆ ที่มาเกี่ยวข้องกับมิติของรายได้...กรณีรายได้ที่ติดเหล้าก็ต้องใช้ภาคีเครือข่าย ภาคศาสนาที่สำคัญ ให้ออกเหล้าแล้วค่อยพัฒนาอย่างอื่น ทางภาคศาสนาคณะสงฆ์เองก็เป็นจุดแข็งที่สำคัญที่ท่านเมตตา ทั้งสองนิยายก็มีส่วนในเรื่องการขับเคลื่อนสังคม ธรรมยุติกก็เป็นเรื่องการฝึกอบรมจิตใจ การปฏิบัติธรรม มหานิกายก็เป็นเรื่องของการพัฒนา...”

(ภาณุพงษ์ ไยสุข, สนทนากลุ่มเฉพาะ, 27 มกราคม 2567)

Figure 3 Collaborative governance for poverty alleviation.

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้: กรณีอำเภอโพธาราม จังหวัดสมุทรสาคร พบข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า กลุ่มเป้าหมายเป็นเกษตรกรรายได้น้อย 7 คน อายุ 57-63 ปี อาศัยอยู่ในบ้านไม้เก่า ๆ เพิงไม้ กระตอม มีรายได้ไม่แน่นอน ประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน ปัญหาหลักคือ น้ำท่วม ภัยแล้ง รายได้ไม่แน่นอน บ้านทรุดโทรม ต้องการมีรายได้ที่แน่นอน ที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้น สุขภาพที่ดี การศึกษา สวัสดิการ ต้องการประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ไข่ (5 คน) ปลูกพืชสมุนไพร (2 คน) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ

งานวิจัย Otieno, & Otieno (2022) พบว่า เกษตรกรรายย่อยเผชิญกับความท้าทายในการเข้าถึงตลาด เช่น ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ขาดแคลนข้อมูล และอำนาจต่อรองที่ต่ำ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Vaseenonta et al. (2024) พบว่า สภาพกลุ่มเป้าหมายมีอาชีพรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่เป็นจ้างทำการเกษตร มักเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสาร หรือไม่มีโอกาสได้เข้าไปรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่เห็นคุณค่าของโครงการแก้ปัญหาค่าของแรงงานของรัฐ และระบอบความช่วยเหลือจากรัฐ ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ทำให้โครงการที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชน ปัญหาที่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายในครัวเรือน มีรายได้ทางเดียวคือการรับจ้าง มีภาระต้องดูแลสมาชิกในครอบครัวที่พิการ เป็นคนแก่ คนป่วย และเด็กทารก มีความสามารถของกลุ่มเป้าหมายบางครัวเรือนเป็นหมอยาสมุนไพร มีทักษะการจักรสานไม้ไผ่ การทอผ้าคราม การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความคาดหวังในการพัฒนาระดับรายได้ การสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในครัวเรือน กลุ่มเป้าหมายอยากจะมีรายได้เพิ่มสร้างความมั่นคงในด้านอาหารในครัวเรือน

2. อาชีพและนวัตกรรมในการแก้ไขความยากจนด้านรายได้ พบว่า นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น คือ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรเป้าหมายในท้องถิ่น วัตถุประสงค์: ลดรายจ่ายครัวเรือน เพิ่มรายได้ มีอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืน ผลลัพธ์ คือ ลดรายจ่ายครัวเรือน ประหยัดค่าอาหาร รักษาพยาบาล เพิ่มรายได้เฉลี่ย 6,000 - 7,000 บาทต่อเดือน มีอาชีพเสริมสร้างรายได้ที่ยั่งยืน คุณภาพชีวิตดีขึ้น มีสุขภาพดี มีความสุข 3) อาชีพหรือนวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรอินทรีย์: ลดต้นทุน เพิ่มรายได้ มีอาหารปลอดภัย การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร: เพิ่มมูลค่า สร้างรายได้ การท่องเที่ยวเชิงชุมชน: สร้างรายได้ กระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน กลุ่มออมทรัพย์: ช่วยให้สมาชิกมีเงินออม เข้าถึงแหล่งทุน 4) บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาคการศึกษา: พัฒนาระบบข้อมูล องค์ความรู้ ทำหน้าที่เป็นวิทยาลัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ สนับสนุนการติดตามผล ภาครัฐ: กำหนดนโยบาย กลไกแก้ไขปัญห สนับสนุนด้านความปลอดภัย ที่อยู่อาศัย สุขภาพ ภาคเอกชน: สนับสนุนด้านการจ้างงาน ทรัพยากร ร่วมพัฒนาโครงการ ภาคประชาสังคม: ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ร่วมพัฒนาโครงการ และสนับสนุนด้านจิตใจ โดยสรุป โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรเป้าหมายให้ประสบความสำเร็จควรให้ความสำคัญกับประเด็นดังต่อไปนี้ อาชีพที่เหมาะสม เช่น เกษตรอินทรีย์ แปรรูปผลผลิต ท่องเที่ยวเชิงชุมชน กลุ่มออมทรัพย์

ผลการวิจัยเช่นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยภายในประเทศของ Vaseenonta et al. (2024) ที่พบว่า ข้อเสนอแนะนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน 5 มิติ ประกอบด้วยมิติการพัฒนาคุณภาพตลอดชีวิต (life long quality) มิติการพัฒนาบ้านน่าอยู่ (good living) มิติการพัฒนายกระดับรายได้ (income enhancement) มิติการพัฒนานโยบายชุมชนมีส่วนร่วม (community engagement) และมิติการพัฒนาความมั่นคงด้านทรัพยากร เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี (resource stability for quality of life) ซึ่ง “นโยบายกุดบากออนซอน” ออนซอน หมายถึง มีความสุข ประกอบไปด้วย โครงการแก้ไขปัญหาค่าของแรงงาน 5 โครงการ โครงการความมั่นคงทางอาหารภายในครอบครัว โครงการชุมชนสะอาด โครงการยกระดับรายได้ โครงการชุมชนมีส่วนร่วม และโครงการความมั่นคงด้าน

ทรัพยากรเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศของ Singh, & Kumar (2023) ที่พบว่า IFSP ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ความมั่นคงทางอาหารดีขึ้น และมีสุขภาพที่ดีขึ้น ผลการวิจัยของ Nguyen, & Le (2020) ที่พบว่า โครงการช่วยให้เกษตรกรมีทักษะใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้ ผลการวิจัยของ Fitriani, & Rahmawati (2022) ที่พบว่า โครงการช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ผลการวิจัยของ Osei-Bonsu, & Amponsah (2020) ที่พบว่า โครงการช่วยให้เกษตรกรมีทักษะใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิตและความยั่งยืน ผลการวิจัยของ Silva, & Santos (2019) ที่พบว่า บทบาทของเทคโนโลยีการเกษตรต่อการเสริมสร้างอำนาจให้เกษตรกรรายย่อยในบราซิล ผ่านกรณีศึกษาโครงการ Embrapa โครงการ Embrapa เป็นโครงการของรัฐบาลบราซิลที่มุ่งพัฒนาและส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อย นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยของ Chowdhury, & Zahid (2014) ที่พบว่า สินเชื่อขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้ยากจนมีรายได้เพิ่มขึ้น พัฒนารูปร่าง และหลุดพ้นจากวงวนความยากจน และงานวิจัยของ Nguyen, Sahin, & Howes (2021) ที่พบว่า กลยุทธ์การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสำหรับเกษตรกรรายย่อย ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนระบบการผลิต การใช้เทคโนโลยี และการจัดการความเสี่ยง และงานวิจัยของ Lembani (2021) ที่พบว่า การศึกษาช่วยให้เกษตรกรรายย่อยมีทักษะที่จำเป็นในการจัดการฟาร์ม ช่วยเพิ่มผลผลิตและรายได้

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนควรต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การพัฒนาระบบข้อมูล กลไกติดตามผล โครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้กลุ่มเป้าหมาย ประเด็นสำคัญเพิ่มเติม คือ การศึกษาข้อมูลทั่วไปและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญเพื่อกำหนดรูปแบบโครงการที่ตรงจุด การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสามารถช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาอาชีพ ควรพิจารณาศักยภาพ ความสนใจ ทรัพยากร ตลาด และการแก้ไขปัญหาความยากจนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผลการวิจัยเช่นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Vaseenonta et al. (2024) ที่พบว่า โครงการชุมชนมีส่วนร่วม มิติการพัฒนาโดยชุมชนมีส่วนร่วม (community engagement) เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อน และเกิดกระบวนการติดตาม ประเมินผล ให้ข้อเสนอแนะ ให้กำลังใจ สร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชุมชน ให้เกิดความรักความสามัคคีเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน โดยจัดตั้งเป็นหน่วยงานอาสาชุมชน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ตัวอย่างเช่น หน่วยงาน เทศบาล พัฒนาชุมชน เกษตร ปลอดสารพิษ ปกครอง มหาวิทยาลัย สปก. อุทยานฯ โรงเรียน วิชากิจชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน หน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนทีมอาสาชุมชน ประกอบด้วย เทศบาล จัดสรรดูแลสนับสนุนทรัพยากรสำหรับทีมอาสาชุมชน ครั้วเรือน การรวมกลุ่มครั้วเรือน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ ประสานเทศบาล หน่วยงานภาครัฐ เอกชน - จัดหาอาหารสำหรับเด็กในครั้วเรือน ติดตาม ดูแลชุมชนสะอาด ติดตามให้กำลังใจ เป้าหมายทุกกลุ่มอาชีพ และผลการวิจัยของ Jaitae, Jumkead, Saotep, & Jaitae (2024) ที่พบว่า หน่วยงานที่

เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเทศบาลต้องมีนโยบายที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมีระบบกลไกในการให้ความช่วยเหลือด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละบุคคล และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Silva, & Santos (2019) งานวิจัยชิ้นนี้พบหลักฐานสนับสนุนว่าเทคโนโลยีการเกษตรมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างอำนาจให้เกษตรกรรายย่อยในบราซิล ผลลัพธ์ที่สำคัญมีดังนี้ การเพิ่มผลผลิต: เทคโนโลยีการเกษตรช่วยให้เกษตรกรรายย่อยเพิ่มผลผลิต ส่งผลดีต่อรายได้และความมั่นคงทางอาหาร การลดต้นทุน: เทคโนโลยีการเกษตรช่วยให้เกษตรกรรายย่อยลดต้นทุนการผลิต ส่งผลดีต่อกำไรและความยั่งยืน การเข้าถึงตลาด: เทคโนโลยีการเกษตรช่วยให้เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงตลาดใหม่ ๆ ส่งผลดีต่อรายได้และโอกาสทางธุรกิจ การเสริมสร้างความรู้: เทคโนโลยีการเกษตรช่วยให้เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงความรู้ใหม่ ๆ ส่งผลดีต่อทักษะและประสิทธิภาพการผลิต ข้อเสนอแนะ: งานวิจัยชิ้นนี้เสนอแนะให้รัฐบาลบราซิล: สนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อย พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการใช้งานเทคโนโลยีการเกษตร ส่งเสริมการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่เกษตรกรรายย่อยเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตร สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรรายย่อยเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Muñoz-Céspedes, Ibar-Alonso, & de Lorenzo Ros (2021) ที่พบว่า สหกรณ์ช่วยให้เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองราคา เพิ่มการเข้าถึงตลาด และสามารถรับมือกับความเสี่ยงต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และงานวิจัยของ Assefa, & Abay (2021) ที่พบว่า องค์กรภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนเกษตรกรรายย่อย ผ่านการให้ความรู้ การฝึกอบรม และการเข้าถึงทรัพยากร และผลการวิจัยของ Kumar, & Parikh (2020) ที่พบว่า นโยบายการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้เกษตรกรรายย่อยมีรายได้ที่มั่นคง เข้าถึงทรัพยากร และเทคโนโลยี

ผลการวิจัยชิ้นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัย Arnés, Díaz-Ambrona, Marín-González, & Astier (2018) ที่พบว่า FFS ช่วยให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการเกษตรแบบดั้งเดิม มาใช้แนวทางการเกษตรแบบยั่งยืน ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและเพิ่มผลผลิต

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน จึงนำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ควรประสานความร่วมมือกันในการพัฒนาโครงการ กิจกรรมที่ให้โอกาสและสนับสนุนกิจกรรมด้านการเกษตรที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของคนจนเป้าหมาย อันได้แก่ รายได้ที่แน่นอน ที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้น มีสุขภาพที่ดี อุปสรรคทางการเกษตร การศึกษาที่ดี โดยเน้นที่การเลี้ยงไก่ไข่และปลูกพืชสมุนไพร เพื่อลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

2. ในการแก้ไขปัญหาความยากจนควรวิเคราะห์บริบทของพื้นที่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย สนับสนุนเงินทุน ความรู้ และเทคโนโลยี พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล บนพื้นฐานของการบริหารจัดการแบบ ประสานความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในพื้นที่ สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอโพธาราม แก้ว องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน

3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ควรใช้การบริหารจัดการ แบบประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่อำเภอโพธาราม แก้ว จังหวัดสุพรรณบุรี โดยให้ ความสำคัญกับ 5 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาระบบข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน 2) บทบาทของภาคีเครือข่าย 3) การขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) กลไกการติดตามผลและดูแล ผู้ยากจนเป้าหมายหลังจากได้รับความช่วยเหลือ 5) การแก้ปัญหาความยากจนในมิติอื่น ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านความเข้มแข็งของจิตใจ และด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

สรุป

บทความวิจัยนี้มีประโยชน์เชิงวิชาการและสามารถนำไปอ้างอิงที่ทันสมัย ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการพัฒนา งานวิจัยด้านการเรียนการสอนได้อย่างดี อาทิเช่น นวัตกรรมเข้ากับการเรียนการสอน นวัตกรรมกับการบริการ วิชาการแก่สังคม เป็นต้น รวมถึงประโยชน์เชิงพื้นที่ที่สามารถสร้างและพัฒนาสู่ความเป็น “ต้นแบบชุมชน” ทั้งนี้ องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นคุณค่าทางวิชาการ คือ การบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือ (collaborative governance) ประกอบด้วย ภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีบทบาทสำคัญในการแก้ไข ปัญหาความยากจนร่วมกัน โดยภาคการศึกษามีหน้าที่พัฒนาระบบข้อมูลและองค์ความรู้ ภาครัฐมีหน้าที่กำหนด นโยบายและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจน ภาคเอกชนมีหน้าที่สนับสนุนด้านการจ้างงานและทรัพยากร และ ภาคประชาสังคมมีหน้าที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงดูแลผู้ยากจน ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ประกอบด้วย พัฒนาโมเดลที่เหมาะสม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย สนับสนุนเงินทุน ความรู้ เทคโนโลยี และ ทรัพยากร พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล ขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาสุขภาพ การศึกษา ส่งเสริมความเข้มแข็งของจิตใจ และประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จนทำให้ผู้ยากจนมี รายได้เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตของผู้ยากจนดีขึ้น และเกิดสังคมที่ยั่งยืน

คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี ที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนทุนสำหรับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Arnés, E., Díaz-Ambrona, C. G., Marín-González, O., & Astier, M. (2018). Farmer Field Schools (FFSs): A tool empowering sustainability and food security in peasant farming systems in the Nicaraguan Highlands. *Sustainability*, 10(9), 3020. DOI:10.3390/su10093020
- Assefa, T., & Abay, K. M. (2022). The vicious cycle of poverty and smallholder agriculture: Evidence from Ethiopia. *Sustainability*, 14(10), 6144.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, California: SAGE.
- Fitriani, A., & Rahmawati, D. (2022). Village-owned enterprises as a strategy for rural development in Indonesia: A case study of the BUMDes Program. *International Journal of Development and Sustainability*, 11(6), 124-135.
- Heckman, J. J., & Kautz, T. (2012). Hard evidence on soft skills. *Labour Economics*, 19(4), 451-464.
- Jaitae, A., Jumkead, D., Saotep, C., & Jaitae, S. (2024). The potential for enhancing the quality of life of children with special needs base on community participation in urban community: A case study of Suthep Sub - district Municipality, Mutanchiang District, Chiangmai Province. *RMUTSB Academic Journal (Humanities and Social Sciences)*, 4(2), 249-259. (in Thai)
- Kumar, P., & Parikh, J. (2020). The effectiveness of agricultural policies in supporting smallholder farmers in India. *Land Use Policy*, 99, 104841.
- Lembani, D. K. (2021). The challenges of rural education in Zambia. *International Journal for Research in Social Science and Humanities*, 7(8), 3-14. DOI: 10.53555/ssh.v7i8.1835
- Mulgan, G., Tucker, S., Ali, R., & Sanders, B. (2007). *Social Innovation: what it is, why it matters, how it can be accelerated*. London: University of Oxford, Young Foundation.
- Muñoz-Céspedes, E., Ibar-Alonso, R., & de Lorenzo Ros, S. (2021). Financial literacy and sustainable consumer behavior. *Sustainability*, 13(16), 9145. DOI: 10.3390/su13169145
- Nguyen, T. H., & Le, Q. H. (2020). Vocational training for farmers in Vietnam: Enhancing productivity and income. *International Journal of Vocational Education and Training*, 22(2), 131-145.
- Nguyen, T. H., Sahin, O., & Howes, M. (2021). Climate change adaptation influences and barriers impacting the Asian agricultural industry. *Sustainability*, 13(13), 7346. DOI:10.3390/su13137346
- Office of the National Economic and Social Development Council (NESDC). (2023). Multidimensional poverty index (MPI). Retrieved March 6, 2024, from <https://www.tpmap.in.th> (in Thai)
- Osei-Bonsu, K., & Amponsah, A. (2020). Agricultural education for sustainable development in Ghana: A case study of the farmer training and extension program. *International Journal of Education and Development*, 12(2), 145-158.
- Otieno, D. J., & Otieno, F. A. (2022). The challenges and opportunities of smallholder farmers in accessing markets in Kenya. *Heliyon*, 9(1), e09184.

- Silva, J. M., & Santos, R. D. (2019). Agricultural technology for smallholder farmers' empowerment in Brazil: A case study of the Embrapa Program. *Technology in Society*, 64, 101372. DOI: 10.1016/j.techsoc.2019.101372
- Vaseenonta, C., Kirdmalai, N., Mankhoksoong, P., Sriprom, M., Vongsawat, K., Sanchon, P., Nuengsittha, N., Pukut, P., & Kanbut R. (2024). Creating a model of poverty alleviation policy in political areas, Kut Bak Subdistrict, Kut Bak District, Sakon Nakhon Province. *Journal of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University*, 4(1), 13-28. (in Thai)
- Westley, F., Zimmerman, B., & Patton, M. Q. (2006). *Getting to maybe: How the world is changed*. Toronto: Vintage Canada.